

55^e Jaargang

Donderdag 26 maart 2020

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering
van de handhaving
van de oude
Gereformeerde beginselen

Meditatie Ambtelijke praktijk
Kerkelijk actueel
Voor de jeugd Sprekend verleden

Reine handen

Reinigt de handen, gij zondaars, en zuivert de harten, gij dubbelhartigen! (Jak. 4:8)

Wat een weldaad dat we handen hebben. Twee handen. Wat een wijsheid van de Schepper, om ons zo toe te rusten. Het is dan ook onvoorstelbaar, wat we allemaal met onze handen kunnen doen.

Daar komen we nu wel achter. Handen wassen, geen hand geven. Wat zijn onze handen ineens belangrijk. Zonder deze voorschriften hadden we het ook wel kunnen weten.

In de tempel te Jeruzalem kon men dat ook bevestigd zien. In de tabernakel stond een koperen wasvat, waarin Aaron en hun zonen hun handen en voeten moesten wassen (Ex. 30:19,21). Deden zij dat niet, dan zouden zij sterven. In de tempel van Salomo stonden zelfs tien wasvaten, hetzelfde doel dienende. Het ging daarin om voorschriften betreffende rein en onrein. Daarvan ging een duidelijke sprake uit. In de dienst van God kunnen we Hem slechts dienen als we rein zijn. Het wassen gaf te kennen dat we zelf echter onrein zijn. We leven in een onrein bestaan.

Deze Bijbeltaal wordt plotseling actueel in onze dagen!

Het RIVM vertelt eigenlijk hetzelfde. Onze handen zijn onrein, in een bepaald opzicht. Het gaat om het virus. Onze handen vormen een belangrijke schakel in de besmetting. Het virus zelf is onzichtbaar. Konde we het naar zien en waarnemen, dan zou dat veel ellende kunnen wegnemen. Het is zodoende een onzichtbare sluipmoordenaar. En zo klein, dat niemand het ziet. Voor een mier zijn we niet bang, maar voor een nog veel kleiner organisme passen we wel op. Het legt de hele wereld plat. Het vreet aan mensenlevens, het boezemt iedereen angst in, het stopt niet voor de Avondmaalstafel, het veegt de straten schoon en sluit iedereen op. Dat kan allemaal gebeuren.

Gods Woord zegt ons ook dat we onze handen moeten wassen. "Reinigt de handen!" Reinigen! Dat woord gaat nog even dieper. Het virus is een beeld van smet en vuil, dat aan onze handen kleeft. Onder de belichting van een bepaalde lamp (ultraviolet) toonde men aan dat je zo maar geen schone handen hebt. Na het wassen kleurden bacteriën en andere smetten nog steeds paars op.

U hebt dus vuile handen. Het is eigenlijk veel erger: geen straatvuil, maar onreinheid zit aan onze vingers. Het is het vuil van de zonde. Juist de handen hebben daar mee te maken. Daar doen we zoveel mee. Het gaat dus om zonden van bedrijf.

Maar hoe kunnen we die handen ooit schoon krijgen? We kunnen het weten. Het doopwater is beeld van een wasbeurt. Het ziet op het bloed van Christus. Het reinigt van alle zonden. Ook onze handen mogen daarin delen. Reinigt de handen, geloof in de Heere Jezus Christus. Kent u ook dat gevoel, dat uw handen

klefferig en vuil zijn? Gelukkig als we het enige reinigingsmiddel mogen vinden. In geestelijk licht zijn onze huidige voorschriften volkomen ontoereikend. Werd dat maar ingezien....

Jakobus zegt er nog iets bij.

Zuivert de harten, gij dubbelhartigen! De Farizeeën waren ook druk met handen wassen. Zelfs de bekeraars werden opgepoetst. Jezus gaat daarin niet met hen mee. Denk aan de binnenkant van de drinkbekers. Daar zit het vuil.

Het zou geweldig zijn in deze coronacrisis, als we dat gaan inzien: Reinigt de handen! En zuivert de harten. De kwaal zit dieper. Ons hart deugt niet. Het virus van de zonde heeft ons hart besmet. Vanuit het centrum van ons leven is alles aangetast. Als het hart niet rein is, kunnen we het "handen wassen" wel vergeten.

David bad om een rein hart. Schep mij een rein hart. Scheppen wijst op een radicaal nieuw begin. Gods volk voelt dat met David aan. Zij blijven niet staan bij de handen. Hun hart klaagt hen aan. Ze zijn mensen van een dubbel hart, waarin vlees en geest strijd voeren.

Nu staat het hier in de tekst als een bevel: Reinigt, zuivert!

We willen maar al te graag de raad van Rutte overnemen. De kraan weet ervan. We zullen het heel secuur doen. Deze dagen kunnen ons bepalen bij de eigenlijke onreinheid. Het virus is zeker gevaarlijk, reken er mee. Maar de zonde, onzichtbaar en hevig besmettelijk, is nog veel gevaarlijker.

Ook dat besmettelijke karakter spreekt mee. Zonde is een besmettelijke ziekte. Je geeft het zo maar door. We doen zo makkelijk wat iedereen doet.

Geef dus de Heere de hand. Uw hand is daarvoor niet te vuil. En wie de handen, de milde handen van deze Heere aanraakt, wordt rein en zuiver.

Zo kan het ziekenhuis Bijbels onderwijs geven. Moge ons volk het leren verstaan. Was mij geheel, zo zij ons gebed. En daardoor mag het worden: mijn ziel, nu gans melaats, zal rein zijn en genezen!

Ds. P. Roos

Jona en de pinda

Jona 1:1

*En het woord des
HEEREN geschiedde
tot Jona, den zoon
van Amitthai*

Hoe moeten wij Jona lezen? Als een allegorie (beeldspraak), als een fabel die niet echt is gebeurd, maar waarin het alleen om de boodschap gaat? Er zijn veel mensen die er zo over denken. Wat er in Jona beschreven wordt, kan natuurlijk niet echt gebeurd zijn. Dat je als mens door een grote vis wordt opgeslokt en na drie dagen er weer levend uitkomt. Zulke vissen bestaan niet eens. Die een keelgat hebben dat groot genoeg is om een mens levend op te slokken. En al zou dat mogelijk zijn, dan is het nog nooit gebeurd dat iemand na drie dagen weer door die vis wordt uitgespuugd. Dus, in dit boek staan zulke ongelofelijke dingen, dat kan gewoon niet waar zijn.

Is dat zo? Dat het hier om een allegorie gaat, zoals in de Christenreis van John Bunyan? Waarin allerlei beelden worden gebruikt om een bepaalde boodschap over te brengen. Is het boek Jona een verpakte boodschap, die we eerst als een pinda moeten uitpellen, voordat we bij het nootje komen? Of is alles eetbaar?

Jonge mensen, in het boek Jona lezen we een echt gebeurde geschiedenis. Van begin tot eind. Het gaat hier om een echte man, die echt geleefd heeft. Die in een storm echt overboord is gegaan, die in een echte vis heeft gezeten en die in de echte stad Ninevé heeft gepreekt. En hoe dat allemaal kan wat er in dat boek geschreven staat? Dat weet ik ook niet. Maar we belijden met artikel 5 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis (NGB) dat wij geloven wat in de Bijbel staat, 'zonder enige twijfel'.

Waarom geloven we dat? Nou alleen al omdat de Heere Jezus het ook geloofde. En als de Heere Jezus het geloofde, wat voor vragen zouden wij dan durven stellen? De Heere Jezus heeft de profeet Jona verschillende keren aangehaald in Zijn prediking. Denk maar aan wat Hij gezegd heeft in Mattheüs 12:41 De mannen van Ninevé zullen opstaan in het oordeel met dit geslacht, en zullen hetzelfde veroordelen; want zij hebben

zich bekeerd op de prediking van Jonas; en ziet, meer dan Jonas is hier!

Dan geloofde de Heere Jezus toch echt dat er iemand is geweest die Jona heette en die in Ninevé heeft gepreekt.

In hetzelfde hoofdstuk zegt Hij: *Want gelijk Jonas drie dagen en drie nachten was in den buik van den walvis, alzo zal de Zoon des mensen drie dagen en drie nachten wezen in het hart der aarde.*

Zou de Heere Jezus Zijn eigen opstanding vergelijken met een fabeltje? Als Hij dat zou doen dan zou Zijn opstanding ook fabelachtig worden. Dan blijft daar ook niks van over. Nee, als de Heere Jezus Jona aanhaalt, dan zegt Hij daarmee dat het allemaal precies zo gebeurd is, zoals het beschreven staat. En er is voor ons geen enkele reden om daar vraagtekens bij te zetten.

Het is nog veel ernstiger. De Heere Jezus zegt in Markus 8:38 *Want zo wie zich Mijs en Mijner woorden zal geschaamd hebben, in dit overspelig en zondig geslacht, diens zal Zich de Zoon des mensen ook schamen, wanneer Hij zal komen in de heerlijkheid Zijns Vaders, met de heilige engelen.*

Dat geldt ook van Zijn woorden over Jona. Er zijn mensen die zich schamen voor het boek Jona. Die het beter weten dan Jezus en die de wonderen weg-interpreteren. Welnu, de Heere Jezus zal Zich dan ook schamen voor zulke mensen. Dat wil zeggen: Hij zal het niet voor ze opnemen. Hij zal geen Borg voor hen zijn. En als je geen Borg hebt, dan kom je eeuwig om in het oordeel.

Dus er hangt nogal wat van af welke waarde wij toekennen aan het boek Jona. En dan zegt artikel 5 van de NGB heel treffend dat het niet genoeg is dat wij aannemen dat wat er in het boek Jona staat, echt gebeurd is. Want het verstandelijke geloof is niet genoeg om zalig te worden. Zalig wordt je alleen als de Heilige Geest 'getuigenis geeft in onze harten'.

En laat dat nu jouw gebed zijn. Dat het boek Jona voor jou tot geestelijk nut mag zijn.

In dit boek kun je zien dat God zo'n ruim hart heeft. Dat Hij geen lust heeft in de dood van het goddeloze Ninevé. Maar dat Hij aan goddeloze mensen genade wil geven en ook hoe Hij dat geeft.

Weten ambtsdragers vandaag van het lijden om Christus' wil? In het uur van Paulus' roeping tot het ambt sprak de Heere tot Ananias: Ik zal tonen hoeveel Paulus lijden moet om Mijn Naam (Hand. 9:16). In Paulus' leven werd dit werkelijkheid. Het lijden werd hem zelfs in het laatste stadium niet bespaard. Wanneer we denken aan het leven in een gevangenis te Rome met als vooruitzicht de marteldood, dan kan de vraag opkomen: Hoe is dat mogelijk? Is er één geweest onder de werkers in en voor 's Heeren Koninkrijk die zo getrouw, oprecht en hartelijk werkte als Paulus? Ook onder buitenkerkelijken. Zelfs onder criminelen. Hoe deed hij dat op de reis naar Rome? In de spannende en levensbedreigende storm gaf hij van zijn Zender een getuigenis. Een hart onder de riem. Met levensbestemming. In de kanttekening staat als het over het lijden gaat: 'Dat is niet alleen hem daarvan tevoren onderrichten, maar ook door Mijn Geest daartoe moed en sterkte geven gelijk Hij Zijn andere discipelen belooft. Joh. 16:33'. In de wereld zult gij verdrukking hebben. Maar hebt goede moed. Ik heb de wereld overwonnen. Calvijn schrijft: om onszelf getrouwe dienaren van Christus te betonen, moeten wij niet alleen de geest der wijsheid en des verstands zoeken, maar ook de geest der standvastigheid en der sterkte hebben. Want anders zullen wij bezwijken indien wij kwalijk behandeld worden gelijk het lot der vromen is. Calvijn omschrijft wat hij nodig had in het strijdperk van het lijden. Paulus sprak en schreef: Want ik houd het daarvoor, dat het lijden van deze tegenwoordige tijd niet is te waarden tegen de heer-

lijkheid, die aan ons geopenbaard zal worden. Rom. 8:18. Wat staat er veel in Gods Woord. Wat valt er veel in te lezen. Laat er toch steeds het gebed zijn om het te verstaan gelijk Filippus aan de Moorman vroeg. Het Woord Gods kennen en er bij en door leven is noodzakelijk. Voorgangers behoren daarin voor te gaan en zo een levensvoorbeeld te zijn in woord en daad. Paulus was een levensvoorbeeld. Hij verbleef in een cel met de dood voor ogen. Maar niet zonder de Heere. Niet zonder geloofsbeleving. Geloofstoevoorzicht. Paulus gaat zelfs verder met het werken in en voor Gods Koninkrijk. We kunnen het lezen in de tweede brief aan Timotheüs. Een hartelijke en onderwijzende brief. Een brief bestemd voor Timotheüs, een brief voor het staan en leven in de gemeente. Welk een aanhef laat Paulus horen. Hij mag zich een apostel van Jezus Christus weten. Door de wil van God naar de belofte des levens dat in Christus Jezus is (2 Tim. 1:1). Let op wat Paulus schrijft en zegt. Als apostel van Jezus Christus leeft Paulus, ook nu in de dodencel. Als apostel zit hij daar. Tot het einde van het leven is Paulus werkzaam. De naam apostel is een erenaam. Aan Paulus gegeven. Te danken aan de wil van God. Paulus weet zich ook in de cel een van God gezondene. Een gevolmachtigde ambassadeur van Christus. Paulus onderstreept: 'naar de belofte des levens dat in Christus Jezus is.' Paulus gelooft Jezus' woorden: Ik leef en gij zult leven. Paulus staat in het leven. In het stervensuur wijkt het leven niet. Paulus gaat verhuizen. Als levende kent hij het eeuwige leven. Prof. Van der Schuit zei eens: Gods kind gaat van het lagerhuis naar het Hogerhuis. Die wetenschap, die zekerheid geeft de Heere. Wat rijk van inhoud zijn de Psalmregels: Hij (de Heere) schenkt uit goedheid zonder peil ons 't eeuwig zalig leven. Hij kan en wil en zal in nood, zelfs bij het naad'ren van de dood, volkomen uitkomst geven.

Werken in de dodencel

Psalm 68:10b (berijmd). In vers 3 van hoofdstuk 1 schrijft Paulus in zijn brief iets opvallends. Ik dank God, Dien ik dien van mijn voorvaders aan in een rein geweten. In de cel, zijn dodencel, staan Paulus' gedachten niet stil. Er is veel te gedenken en gedenken leidt tot danken. Danken is God erkennen en eren. Paulus verwoordt dat hij dezelfde God dient als de voorvaders van het Joodse geslacht. Vooraan staan Abraham, Izak en Jacob, de stamvaders. Zo heeft Paulus het ook voor stadhouder Felix beleden. Maar dit beken ik, dat ik naar die weg, welke zij sekte noemen, de God van de vaderen alsoo dien, gelovende alles wat in de Wet en in de Profeten geschreven is. Hand. 24:14. Paulus staande voor de raad sprak: Mannen broeders, ik heb met alle goed geweten voor God gewandeld tot op deze dag. Zeker, er is met veel een breuk gekomen. We lezen het in Filippenzen 3. Maar het essentiële van het verleden is blijven spreken. Paulus is door zijn bekering niet Jood- af geworden. Hij werd een jood die Jezus Christus als Messias ging zien, in Hem ging geloven en Hem ging belijden. Dus geen afvallige, maar kennende de geloofstraditie van het voorgeslacht getekend in het Oude Testament. Er kwam eenheid van leven met allen die de dag van Christus van verre hebben gezien, geloofd en omhelsd. Die geloofshouding en verbondenheid aan elkaar behoren er ook nu te zijn. Hartelijke verbondenheid aan Gods onfeilbare Woord en het onderschrijven van de belijdenisgeschriften van de Kerk. Laat er geen gehoor gegeven worden aan de oproep: Laat ons met elkaar alleen spreken over de Bijbel. Zonder geschriften. Die leiden tot twist en scheiding. Maar let op: Gods Woord werkt scheiding of verbinding. Het laatste is rijk. Zie 2 Timotheüs 1.

ds. M.C. Tanis

Nabetrachting

Vermaning

Na de avondmaalsgang dienen een nieuw leven en een nieuwe gehoorzaamheid openbaar te komen. Teellinck schrijft dat de vloek komt als dit niet wordt aangetroffen. Gods heilige geboden en instellingen doen goed of kwaad, brengen vloek of zegen. Bij het juiste gebruik volgt zegen, bij onjuist gebruik volgt vloek. Zo is het ook met het Avondmaal. Uitwendig aangaan zonder geloofswerkzaamheden brengt vloek. Gods kinderen kennen geloofswerkzaamheden door de kracht van Gods Geest in hen. Gods kinderen dienen zich door de werking van Gods Geest tot het uiterste in te spannen om de kracht van het Heilig Avondmaal in het hart vast te houden en dienen het nieuwe leven tot uiting te laten komen. Het middel daartoe is: gedenken aan de Heere Jezus Christus.

Overdenken

“Nadat we aan de tafel des Heeren geweest zijn, moeten we er voor alles een gewoonte van maken om herhaaldelijk en ijverig te overdenken wat we in het Heilig Avondmaal aan God beloofd hebben en wat hij ons heeft toegezegd.” Daarbij moet vooral de inhoud van het genadeverbond overdacht worden: de Heere laat zien dat hij een genadige God en Vader wil zijn omwille van de gekruisigde Christus. Avondmaalgangers dienen Zijn gehoorzame kinderen te zijn die de Heere met alle krachten dienen en aanhangen. Het Avondmaal verplicht dit om te doen. De nieuwe gehoorzaamheid dient in praktijk gebracht te worden. Het genadeverbond mag niet vergeten worden. Als God voor één ogenblik Zijn genadeverbond zou vergeten zouden Gods kinderen vergaan. Het aangaan aan het Heilig Avondmaal betekent eigenlijk het verbond met God vernieuwen.

Zichzelf onderzoeken

In de tijd die er ligt tussen twee avondmaalsbedieningen dienen Gods kinderen zichzelf nauwkeurig te onderzoeken of ze zich daadwerkelijk inspannen om te doen wat de Heere van hen vraagt. Wordt de nieuwe gehoorzaamheid betoond in de praktijk van het leven? Wordt er met meer geestelijke kracht gestreden tegen liefkoosde zonden? Wordt de gierigheid bestreden? Zijn we met grotere vreugde de Heere gaan dienen? “Zijn we ook ijveriger in het luisteren naar de prediking uit Gods Woord, in het doen van de huisgebeden, in het catechisatie geven aan onze kinderen, in het bezoeken van de zieken, in het helpen van de armen, en wat er meer aan heilige verplichtingen te noemen valt?” Mag er sprake zijn van geestelijke groei tussen het ene en het andere Avondmaal?

Zich verootmoedigen

Het is mogelijk dat er Avondmaalgangers zijn die

uit hun zelfonderzoek moeten concluderen dat ze niet gedaan hebben wat ze behoorden te doen. “Misschien heeft iemand onder ons gemerkt dat hij gewoon z’n oude gang is gegaan nadat hij aan het Avondmaal des Heeren is geweest. Hij is niet tot een nieuwe gehoorzaamheid gekomen maar in oude zonden vervallen. Hij is weer wereldsgezind en lichtzinnig, maakt ruzie en scheldt anderen uit of is weer aan het liegen en bedriegen geslagen. Misschien gokt en dobbelt hij opnieuw, is hij een opschepper of drinkt te veel, en meer van dergelijke slechte gewoonten. Hij is in ieder geval niet ijveriger en nauwgezetter geworden in het dienen van de Heere en hij is zijn heilige verplichtingen niet nagekomen. Hij heeft daardoor Gods Naam ontheiligd en zich niet aan Zijn verbond gehouden, terwijl dat in het Heilig Avondmaal juist vernieuwd en bevestigd was.” Dan is het nodig zich te verootmoedigen voor de Heere en vergeving af te smeken.

Dankbaar zijn

Het is ook mogelijk dat uit zelfonderzoek blijkt dat door Gods genade en kracht de beloften enigermate zijn nagekomen. Door het gebruik van het Heilig Avondmaal is kracht ontvangen om tegen de zonden te strijden. De nieuwe gehoorzaamheid mocht blijken. U werd meer en meer aangespoord om heilig voor God te leven en om Zijn wil te doen. Dan is er alle reden de Heere daarvoor hartelijk te danken, te loven en te prijzen. Bedenk evenwel dat uw hart wispelturig is. De traagheid kan gemakkelijk toeslaan. Smeek de Heere dat Hij Zijn werk in stand houdt.

Zichzelf aansporen

Avondmaalgangers moeten zichzelf steeds aansporen tot een nieuwe gehoorzaamheid. Met veel ernst dient het goede gedaan te worden en het kwade te worden bestreden. Wie te kort is geschoten dient de vernieuwing van het leven met kracht ter hand te nemen. Anders volgt Gods oordeel. Wie de nieuwe gehoorzaamheid in praktijk mocht brengen dient van kracht tot kracht daarin voort te gaan. Het gaat om Gods beloften en onze beloften. Brood en wijn in het Heilig Avondmaal zijn de zegels aan Gods beloften. De Heere wil kracht geven om onze beloften na te komen. “Ik heb plechtig beloofd dat ik de Heere wil dienen en daarom ben ik niet langer meer van mezelf. Ik moet het kwade dus geheel en al nalaten en het goede doen. Dat kan niet anders! Ik heb geen keus: Ik moet me hieraan houden.”

Ds. A. van Heteren

VERENIGING EN SCHEIDING

We werden meermalen geïnformeerd in de Pers over de op handen zijnde vereniging tussen de GKV en de Ned. Gereformeerde kerken. Reacties spreken daar een taal van ontroering en verwondering. Het is ook verblijdend als broeders elkaar vinden. Maar men ziet over het hoofd dat deze eenheid ook leidt tot scheiding. Is daarover onder de broeders droefheid?

Het gebeurt steeds weer: kerkmuren afbreken en tegelijk de eigen leden in de kou laten staan. Er zijn binnen de GKV meerdere gemeenten die revisie hebben aangevraagd over de besluiten rond de vrouw in het ambt. In Spakenburg vond recent een afscheiding plaats. Ds. Wiersma en een deel van de gemeente kunnen niet langer instemmen met de nieuwe koers van het kerkverband. Ik las de volgende opsomming van bezwaren:

Erkenning NGK en Kanselruil NGK; Gezamenlijke diensten met NGK; Verbod om te preken over MV en Ambt en NGK (!).

En verder nog de volgende symptomen:

- Geen regelmatige Catechismusprediking meer;
- Inrichting erediensten: eerbied en ontzag ontbreekt steeds meer (afnemend besef dat we de heilige God mogen ontmoeten);
- Nauwelijks nog Psalmen, een overdaad aan Opwekkingsliederen;
- De Tien Geboden zoals door de HERE zelf gegeven, wordt regelmatig vervangen door versimpelde omschrijvingen of zelfs helemaal weggelaten;
- Onvoldoende weerstand tegen evangelische tendensen (o.a. ambtsdragers die kerken bij Mozaiek);
- Ambtsdragers met eenmalige kerkgang (of die regelmatig ontbreken in de kerkdiensten);
- Beleid rond gasten aan het avondmaal;
- Weifelende houding om zonde te benoemen, daardoor ook steeds meer ontbreken van oproep tot bekering;
- Nauwelijks nog inzet van het middel van de tucht (rond thema's als zondagsheiliging, huwelijk en echtscheiding, seksualiteit, enz.);
- Denken over de kerk (in afwijking van wat we daarover belijden in NGB-artikelen 27-29);
- Beleid m.b.t. het afkondigen van onttrekkingen bij overgang naar ander kerkgenootschap;
- Denken over de Bijbel ('ieder zijn eigen waarheid'). Gemist wordt het buigen voor het bindend gezag van de Heilige Schrift voor leer en leven;
- Problematisering van de Bijbeluitleg (spreken over twee lijnen in de Bijbel; een te grote plaats toekennen aan de rol van de cultuur). (Overgenomen uit "Waarheid en eenheid").
- Deze reeks komt ons bekend voor. Ik teken hierbij aan: wij gevoelen ons verbonden met de bezwaarden binnen de Vrijgemaakte kerk. Ik spreek dat met nadruk uit. Uit ervaring in gemeenten onder ons weet ik dat er nog steeds zeer Bijbelgetrouwe christenen leven in die kringen.
- Er is dus ook grote verontrusting over de toenadering

tussen de beide genoemde kerken. Het blad "Nader bekeken" geeft daarover uitvoerige en gedocumenteerde voorlichting.

Dit alles brengt ook ons weer een koerswijziging. Onze kerken hebben ooit de samensprekingen met de NGK gestaakt, vanwege principiële bezwaren. Ter compensatie heeft onze Synode de contacten met de GKV versterkt en vernieuwd. Maar in de loop der jaren zijn de GKV geestelijk opgeschoven in de richting van de NGK. Zover dat nu een vereniging plaats vindt. Dus gaat nu de deur zich nu ook sluiten naar de Vrijgemaakten. Ik zoek naar een voorbeeld. Stel: er zijn twee afgesloten gebieden in de natuur. In het ene deel leven leeuwen en beren, in het andere niet. In het ene gebied dreigt gevaar, in het andere ook wel, maar geen roofdieren. Nu slaat men een brug tussen beide terreinen. De leeuwen lopen nu overal. Beide regio's zijn nu ontoegankelijk geworden. U begrijpt mij goed: ik bedoel hiermee geen mensen, maar dwalingen. Het wordt nog erger als we deze rovers tegenkomen in onze eigen achtertuin, of in onze eigen zielewoning! Leest u Johannes 10 er eens op na, waar we dezelfde aanduidingen vinden in de mond van Jezus. Te makkelijk geredeneerd?

We kunnen hier tegenoverstellen: we reiken eerst en ook de hand aan zovele Vrijgemaakten, zoals nu in Spakenburg, die zich niet kunnen verenigen met de nieuwe koers van de Vrijgemaakte Synode. We moeten eenheid zoeken met allen die zich stellen op de grondslag van Schrift en Belijdenis. Nu heeft de nieuwe gemeente in Spakenburg en elders andere gebruiken, maar de kern is duidelijk. Inmiddels heeft de coronacrisis hard toegeslagen. Wellicht heeft dit ook consequenties voor de Synode en hopelijk ook voor ons aller denken over de gevaren van deze eeuw. Het hierboven geschrevene vloeyde uit mijn pen, toen de dreigingen nog niet zo sterk waren. Toch kun je je ook nu nog afvragen: welke crisis is ernstiger, de natuurlijke of de geestelijke? Ik kan dit artikel niet besluiten zonder mijn zorg en medeleven uit te spreken met zovele mensen, ook in onze kring, die risico's lopen. Tegelijk geloof ik dat de Heere deze noden gebruiken wil, om de grote Heelmeester te zoeken en te vinden.

Ds. P. Roos

Een puzzel

Dank voor een vraag over Genesis 46. Een vraag van een mannenvereniging waar het boekje van ds. J. Westerink over Jozef behandeld wordt. De vraag gaat kort en goed over het aantal personen waarmee Jakob nu naar Egypte trok, nadat hij gehoord dat Jozef nog leefde.

Ik citeer:

“Het aantal namen mondt uit in de volgende aantallen: vers 15: drieëndertig zielen. Vers 18: zestien zielen. Vers 22: veertien zielen en vers 25 zeven zielen. Opgeteld zijn dat dus zeventig zielen. Maar in vers 26 staat dat het zesenzestig zielen betrof. Dan worden in vers 27 ook nog de twee zonen van Jozef genoemd, die geboren waren in Egypte. Daarna wordt het totaal genoemd die aan Jakobs huis behoorden en naar Egypte kwamen: zeventig”. De vraagsteller geeft nog aan dat het weliswaar niet om een halszaak gaat, maar toch. Of ik deze puzzel kan oplossen. Welnu, ik houd wel van een puzzeltje, dus ik zal mijn best doen! En al gaat het dan niet om een halszaak, de gedachte zou zomaar op kunnen komen of het niet een fout betreft. En op grond van ons geloof in de inspiratie van de bijbel kan dat immers niet? Dus toch maar eens geprobeerd er achter te komen hoe het zit!

Als Jakob naar Egypte reist komt de Heere hem tegemoet en verschijnt Hij aan hem met een rijke belofte. Onder andere zegt de Heere dat Jakob in Egypte tot een groot volk zal worden. Wel, als zijn grootvader Abraham Jakobs gezin eens had kunnen zien, op weg naar Egypte, zou hij gezegd hebben: het is al een groot volk! Maar het zou zo groot worden dat het ontelbaar zou zijn. Zo talrijk als de sterren aan de hemel, lees maar Genesis 15 vers 5. Zo talrijk is het volk nu nog niet, dus deze puzzel moet op te lossen zijn.

Laten we allereerst vaststellen dat de groep reizigers, op weg naar Egypte, veel groter was dan 70. Want de vrouwen worden in dit hoofdstuk letterlijk niet meegeteld. In werkelijkheid hopelijk wel! Daarbij hadden ze allen hun nodig dienstpersoneel. Daartoe veel vee... Jakobs familie krijgt daarom niet zomaar een straat ergens aangeboden of een soortement vluchtelingenkamp, maar een hele provincie, het land Gosen. Heerlijk worden Gods beloften altijd vervuld!

In vers 15 wordt een tussentelling gemaakt en komen we met de kinderen en kleinkinderen van Lea op een totaal van 33, dat is 33 zonen en kleinzonen.

Dochter Dina wordt wel genoemd maar niet bij de 33 geteld. Twee zonen van Juda, Er en Onan, zijn wel meegeteld, hoewel die reeds gestorven waren. Formeel gaat het dus over 31 mannelijke nazaten van Lea die op weg gaan naar Egypte. In vers 18 wordt opnieuw een tussentelling gemaakt en zien we dat het aantal kinderen en kleinkinderen van Zilpa, de dienstmaagd van Lea, 16 bedraagt. Eigenlijk 17. Maar hun zus Sera wordt, evenals Dina, niet meegerekend. In vers 22 wordt vastgesteld dat Rachels nakomelingen 14 zonen en kleinzonen betrof, hoewel op het moment van de reis Jozef en zijn twee zonen reeds in Egypte waren. Tenslotte worden de nazaten van Rachels dienstmaagd genoemd: in totaal 7 personen. Al deze mannelijke nazaten zijn in totaal 70. Dit komt overeen met de 70 genoemd in vers 27.

Bij het aantal van 70 moeten we dus denken aan het werkelijke aantal zonen en kleinzonen van vader Jakob. Het werkelijke aantal dat met Jakob in Egypte arriveerde was echter 66, zie vers 26. Want er waren reeds 2 kleinzonen gestorven (Er en Onan) en in Egypte verbleven er al 2, Manasse en Efraim.

De vraagsteller ziet echter iets over het hoofd. Daar moeten we ook nog even naar kijken. De Septuaginta, de griekse vertaling van het oude testament, spreekt in Genesis 46 vers 26 namelijk van 75 personen in plaats van 70. Dit zou kunnen komen omdat de Septuaginta Jakob en Jozef weg laten (waarom weet ik niet) en komt dan op een totaal van 68 plus nog 7 kleinzonen van Jozef, totaal 75. Dit laatste getal had niet vermeld hoeven te worden (het is al ingewikkeld genoeg), maar Stefanus houdt in zijn rede in Handelingen 7 de Septuaginta aan en spreekt daarom van 75, zie Hand. 7 vers 14. Ik denk dat we zo alles op een rijtje hebben. Het was een hele puzzel, maar we zijn er uitgekomen! Hartelijke dank voor de vraag en alle leden van de mannenvereniging de hartelijke groeten!

Ds. K. Hoefnagel

Cyprianus – pastor in tijden van grote sterfte (3)

De vorige keer hebben we een begin gemaakt met het luisteren naar een klein, pastoraal getoonzet boekje van de vroegchristelijke bisschop Cyprianus. In dat boekje, *Sterfelijk* getiteld, gaat Cyprianus in op allerlei vragen rond de uitbraak van een ernstige epidemie in zijn dagen. In deze aflevering vervolgen we onze lezing van het boekje.

Ongeloof

Hoe komt het toch, dat Gods kinderen zo aardsgezind kunnen zijn, en dat er bij hen zo weinig verlangen is naar de volmaakte gemeenschap met Christus, vraagt Cyprianus zich af. Zijn antwoord: *De reden hiervan, zeer geliefde broeders, is ons gebrek aan geloof. Niemand gelooft de beloften van God, de eeuwig Waarachtige, Hij Die altoos Zijn Woord gestand zal doen.*

Nog een andere vraag stelt de pastor Cyprianus aan de orde: *Sommigen bevreemdt het, dat wij christenen zowel als de heidenen door al de schrikkelijkheid van deze ziekte worden beproefd...* Waarom worden de christenen, die toch ook al zwaar hebben moeten lijden onder de vervolgingen, niet gevrijwaard van de pest? Cyprianus wijst er dan op, dat er in dit aardse leven wat de uiterlijke omstandigheden betreft, geen verschil is tussen christenen en heidenen: *Wanneer de vijand stormenderhand een stad overmeestert, dan zal de gevangenschap het bittere lot zijn van allen tezamen; wanneer een heldere hemel de regen weerhoudt, voor allen zal de droogte gelijk zijn; wanneer puntige rotsen het schip verbrijzelen, voor alle opvarenden zonder uitzondering zal de schipbreuk gemeenschappelijk zijn. De pijn aan de ogen, de brand van de koorts, de ziekte van al onze ledematen, dit alles zal ons en de anderen gemeenschappelijk zijn, zolang wij in dit leven bekleed gaan met hetzelfde vlees...*

Beproeving

Dan roept de bisschop zijn gemeentelieden op tot geduld onder alle beproevingen. Want zo moeten de christenen de vervolging en de uit-

gebroken pestepidemie zien: als een beproeving van de Heere. Weer opent Cyprianus dan de Schrift. Hij wijst op het volk van Israël dat beproefd werd tijdens de woestijnreis. Op Abraham die beproefd werd toen hij zijn zoon Izak moest offeren. De Heere gebruikt deze gebeurtenissen ook om Zijn eigen werk openbaar te maken en te laten schitteren: *De boom die diep geworteld staat, zal pal staan onder de rukwinden; de golven zullen het schip dat stevig gebouwd en getuigd is, niet aan stukken slaan, maar voorwaarts dragen.*

Cyprianus wijst vervolgens op het grote verschil tussen hen die de Heere vrezen, en degenen die zonder God leven: *Tussen ons en hen die God niet kennen, is er enkel dit verschil, dat dezen in tegenspoed klagen en morren, terwijl wij door geen rampen gescheiden kunnen worden van de ware kracht en het ware geloof.*

Ernstige woorden

Intussen is er alle reden om ons eigen hart en leven naast deze woorden van de bisschop van Carthago te leggen. In korte tijd heeft het coronavirus een opmars gemaakt en is er wereldwijd al sprake van een pandemie. De vraag is: Is er onder die omstandigheden een wezenlijk onderscheid tussen ons en de mensen om ons heen? Is er onderscheid in ons hart? Want de volgende ernstige woorden van Cyprianus zijn ook waar: *Dat hij de dood vreze, die niet herboren werd uit water en Geest en de slaaf zal worden van het helse vuur. Dat hij de dood vreze, die niet vrijgekocht werd door Christus' lijden en kruis. Dat hij de dood vreze, die uit de dood naar een tweede dood zal overgaan. Dat hij de dood zal vrezen, die na het verlaten van deze tijdelijke wereld door een eeuwige vlam en een eeuwige straf gefolterd zal worden. Dat hij de dood vreze, voor wie het uitstellen ervan een verdagen is van strafen smarten.*

Gebed van Salomo

Ik schrijf de woorden van dit artikel

daags na de biddag. In de middagdienst stonden we in de prediking stil bij woorden uit het gebed van Salomo: *...Als er pest wezen zal, (...) of enige plaag of enige krankheid wezen zal; alle gebed, alle smeking, die van enig mens, van al Uw volk Israël geschiedt zal; als zij erkennen een ieder de plaag zijns harten, en een ieder zijn handen in dit huis uitbreiden zal, hoor Gij dan in den hemel, de vaste plaats Uwer woning, en vergeef, en doe, en geef een iegelijk naar al zijn wegen, gelijk Gij zijn hart kent; want Gij alleen kent het hart van alle kinderen der mensen; opdat zij U vrezen al de dagen die zij leven zullen op het land dat Gij onzen vaderen gegeven hebt (1 Koningen 8: 37-40).*

Het Woord van God, actueel voor alle tijden en met een boodschap voor allerlei omstandigheden, wijst u en mij de weg van 'gebed en smeking'. Voorbede en smeekbede. Persoonlijk en – zolang dat mogelijk zou zijn – gemeentelijk. In de erkenning van de plaag van ons hart, de zonde. En met een gebed dat verrassend veel lijkt op het ontroerende gebed van Daniël 9: *HEERE, hoor. HEERE, vergeef. HEE-RE, doe het. Wat? Uitkomst geven, opdat we U vrezen! Is dat ons verlangen en is dat ons gebed?*

ds. A.J.T. Ruis

Kenmerkenprediking (1)

“Christelijk Nederland zindert van vragen rond de uitleg van de Bijbel. Vaak draait het daarbij om een paar hete hangijzers, zoals de visie op homoseksualiteit of schepping en evolutie.” Zo begint dr. Arnold Huijgen zijn vorig jaar verschenen boek *Lezen en laten lezen*. Hij had daar de vragen rond vrouw en ambt nog aan kunnen toevoegen. En er is nog wel meer te bedenken...

In enkele artikelen wil ik een ander thema bespreken. Een onderwerp dat eveneens samenhangt met de uitleg en de toepassing van het Woord van God. Zoals die plaats hebben in de ambtelijke verkondiging van Gods Woord. Ik wil het met u hebben over de zogenaamde kenmerkenprediking. Ik heb niet de indruk dat het huidige christelijk Nederland – en nog minder theologisch Nederland – zich veel bekommert om dit thema. Dat is voorheen wel anders geweest. Zowel in een positieve als een heel negatieve waardering.

Het is veel jaren geleden. “Is kenmerkenprediking Schriftuurlijk?” Daarover sprak op de Schooldag in 1938 ds. W. Heerma, destijds predikant van Zeist. Eerder die dag had ds. J. Jongeleen voor zijn (ongetwijfeld talrijk) gehoor een rede gehouden over “Het piëtisme van Wilhelmus Schortinghuis.” Wat de kenmerkenprediking betreft, ds. Heerma omschreef die als “zulk een prediking, waarin niet alleen op Christus gewezen wordt als de verdienende oorzaak der zaligheid, maar waarin ook het werk van Christus door Zijn Woord en Geest in de harten der Zijnen in het licht wordt gesteld. Het gaat hier om de openbaring, de eigenschappen of kenmerken van het waar geloof.” Hij vervolgde: “Zulk een prediking is nodig, opdat daardoor de onbekeerde verontrust, en schijn-geloof ontmaskerd wordt. Het bekommerde wordt hierdoor bemoedigd en aangespoord.” En dan een algemene typering: “Schriftuurlijke prediking is altijd *kenmerkend*, dat wil zeggen: ze wijst het onderscheid aan tussen dien die God vreest en dien die Hem niet vreest.” Aldus ds. Heerma, die ik me nog goed herinner als de dominee met zijn stem als een klok.

“Is kenmerkenprediking Schriftuurlijk?” Het curatorium van de Hogeschool in Apeldoorn achtte het kennelijk nodig dat een onderwerp als dit aan de orde kwam. De spreker gaf inderdaad ook aan wat de achtergrond ervan was. Hij noemde “de verdedigers van de neo-gereformeerde gemeentebeschuwing die alle kenmerkenprediking als onschriftuurlijk en ongereformeerd verwerpen.” Een dergelijke prediking zou een vragen naar eigen bevinding stimuleren in plaats van een vragen naar Gods Woord. Ds. Heerma stelde daar tegenover dat hij geen tegenstelling zag tussen Christusprediking en kenmerkenprediking.

Zo'n 35 jaar na de genoemde Schooldag promoveerde aan de Johannes Calvijn Academie te Kampen dr. T. Brienens, christelijk gereformeerd predikant te Groningen. Zijn dissertatie betrof de uitkomst van een onderzoek naar de preken van de zogenaamde oude schrijvers, de predikers van de Nederlandse Nadere Reformatie. Enkele namen: van Taffin en Teellinck, rond 1600, tot Smytegelt en Van der Groe uit de 18^e eeuw. Hij signaleert in hun prediking een opdeling van de gemeente in een al te strikte serie onderscheidingen. Hij meent dat de predikers van de Nadere Reformatie hun hoorders ‘geklasseerd’ toespreken. De beloften van het Evangelie blijven daarbij onderbelicht. Ik citeer: “De gerichtheid in de prediking op de beloften Gods wordt overwoekerd door een overmatige bekommernis om de subjectieve gesteldheid van de mens. In feite wordt de mens hier verwezen naar zijn ervaring, om daaruit zekerheid te verwerven. Daarmee is de concentratie van de mens op zichzelf gegeven, gevoed door een prediking die de zielsgestalten breed uitmeet, maar niet meer vanuit de beloften Gods, de heilsfeiten, de openbaring, appelleert.” [300].

Er werd door de mannen van de Nadere Reformatie, aldus dr. Brienens, vooral ‘gestaltelijk’ gepreekt, waarbij de gemeente in bepaalde ‘klassen’ werd beschouwd. De predikers van toen namen hun uitgangspunt in de situatie van de hoorders, van de gestalten der ziel, in plaats van te rekenen met de relaties die God in Zijn verbond en met Zijn evangelie is aangegaan met Zijn gemeente. Binnen zulk een gestaltenprediking zou de kenmerkenprediking functioneren. Die kenmerken moesten als bewijs dienen dat men wedergeboren is – of (nog) niet. Die kenmerken zouden kunnen voeren tot de zekerheid dat men geloof bezit, op grond waarvan men dan kon concluderen dat men erbij hoort. Op deze wijze, nog steeds volgens dr. Brienens, werd de grond van de zekerheid verlegd van Gods beloften naar de kenmerken, in het eigen zielenleven en de eigen bevindingen. [301].

“Is kenmerkenprediking Schriftuurlijk?” Ds. W. Heerma beantwoordde deze vraag positief – en met hem vele anderen die een Schriftuurlijk-bevindelijke en onderscheidende prediking voorstonden. Dr. T. Brienens meende dat de manier waarop dat in de traditie van de Nadere Reformatie plaatsvond en plaatsvindt, niet Bijbels-evenwichtig is. Er wordt tekort gedaan aan de onbeperkte prediking van Gods beloften.

In het recent verschenen boek waarmee ik dit artikel-tje begon, komt het thema ook even aan de orde. Een uitzondering dus op mijn stelling aan het begin. Het is als de schrijver enkele voorbeelden geeft van het rationaliserend omgaan met de bijbel. Dat zou onder meer het geval zijn als vragen gesteld worden als (ik citeer): "Ik kan wel beloften in de Schrift lezen, maar zijn die ook wel bedoeld voor mij? Hoe weet ik of ik ook persoonlijk deel in het heil dat objectief door Christus tot stand is gebracht? Deze vragen rondom de toe-eigening van het heil klinken vooral aan de

'bevindelijke' kant van het gereformeerd protestantisme. Velen dreigen in een soort vicieuze cirkel te blijven ronddraaien, met name als in de verkondiging bepaalde kenmerken worden voorgehouden van Gods kinderen..." [126].

Hoe het zij: de vraag blijft dus nog wel even hangen: "Is kenmerkenprediking Schriftuurlijk?"

J.M.J. Kieviet

BOEKBESPREKINGEN

M.J. Ruissen, Napoleon, 184 blz., gebonden, € 15,95. Uitgeverij 'de Ramshoorn', Goes, ISBN 9789461151414.

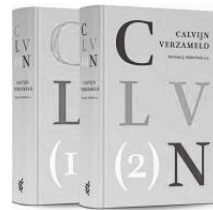
M.J. Ruissen vertelt het boek over Napoleon, de keizer van Frankrijk, na van P. de Zeeuw JGzn. Het boek is deel 35 van de serie 'Historische verhalen.' Voor jong en oud een leerzaam boek. Ook Nederland is immers aan Napoleon onderworpen geweest. Zijn broer, Lodewijk Napoleon, was de eerste koning van Nederland.

W.B. Kranendonk, Dienen, leiden, samenbinden, Leven en werk van ds. A. Vergunst, gebonden, 380 blz., € 29,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978 90 8718 1970.

Ds. A. Vergunst (1926-1981) nam binnen de Gereformeerde Gemeenten een grote plaats in. Hij was predikant, docent

en synodepreses. Hij wenste dat Gods Woord zou doorwerken in kerk en maatschappij. Er is een hoofdstuk gewijd aan interkerkelijke contacten waarin onder meer beschreven wordt dat ds. Vergunst met behoudende Chr. Geref. Predikanten goede persoonlijke contacten had. In kerkelijke samensprekingen met de Chr. Geref. Kerken als geheel zag ds. Vergunst weinig. Ook de kwestie ds. R. Kok komt ter sprake. De verdeeldheid van de Gereformeerde gezindte was voor ds. Vergunst een diep droevige zaak. Dat staat beschreven in hoofdstuk 16 van het boek. "Wie zou niet wenen?" (Quis non fleret). Ds. Vergunst schreef in 1967 "Er ligt een taak voor allen die de Reformatorische belijdenis liefhebben, binnen en buiten de Herv. Kerk. Wij zullen naar middelen moeten zoeken om elkaar meer en meer te vinden." Dhr. Kranendonk heeft met dit boek een goed overzicht gegeven van leven en werk van ds. A. Vergunst.

Herman J. Selderhuis, Calvin verzameld, deel 1 en 2, gebonden, 1201 blz., € 69,99, KokBoekencentrum Uitgevers, Utrecht, ISBN 978 90 435 3082 8.

De 'Institutie' van Calvin is zijn meest bekende en invloedrijkste boek. Maar de reformator Calvin heeft veel meer geschreven dat de moeite van het vertalen, lezen

en bestuderen waard is. De twee delen zijn keurig verzorgd en bieden een breed palet van onderwerpen: De Bijbel, preken, leer, praktijk, polemieken, brieven, afscheidsredes en testament. Een groot aantal teksten in deze uitgave is niet eerder in het Nederlands vertaald, terwijl sommige andere opnieuw vertaald werden. Elke tekst wordt kort ingeleid door de vertaler. Soms worden daarin kritische opmerkingen gemaakt. Daarbij denk ik bijvoorbeeld aan de inleiding op de inleiding van Calvin op Genesis. Velen hebben hun medewerking verleend aan de totstandkoming van dit verzameld werk van Calvin. Een mooie, leerzame uitgave.

L.J. van Valen, In God verbonden, gebonden, 576 blz., € 39,95, Uitgave De Banier, Labarum Academic, Apeldoorn, ISBN 978 90 8718 2380.

De ondertitel van deze dissertatie luidt: 'Gereformeerde vroomheidsbetrekkingen tussen Schotland en de Nederlanden in

de zeventiende eeuw, met name in de periode na de Restauratie (1660-1700).' Het boek behandelt de invloed van het Schotse puritanisme op de Nadere reformatie in de Nederlanden. Vanwege vervolgingen was een aantal Schotse puriteinen in de zeventiende eeuw naar de Nederlanden uitgeweken. Zodoende was er tussen 1660 en 1700 sprake van intensieve contacten. Vooral het werk van de nadere reformator Jacobus Koelman (1631- 1695) krijgt hierbij

aandacht. Dhr. Van Valen weet veel van de Schotse kerkgeschiedenis. Van Valen wijst op de parallellen en de verschillen tussen de Schotse Tweede Reformatie en de Nadere Reformatie. Wie zich in de behandelde materie wil verdiepen doet er goed aan kennis te nemen van de inhoud van dit boek.

Edward Lawrence, Opvoeden in Godsvreze, gebonden, 141 blz., € 12,95, Uitgave De Banier, Apeldoorn, ISBN 978 90 8718 1819.

De auteur (1623- 1695) was puriteins predikant in Engeland. Het boekje gaat over Spreuken 17:25 'Een zotte zoon is een verdriet voor zijn vader, en bittere droefheid voor degene die hem gebaard heeft.' Het is een verdrietige zaak wanneer kinderen de Heere en Zijn dienst de rug toekeren. De auteur wist ervan want twee van zijn acht kinderen deden dit. Het boekje bevat raad voor de opvoeding naar Gods wil en waarschuwing voor afgedwaalde kinderen om terug te keren en te luisteren naar de stem van God. Voorin staat een brief van Lawrence aan zijn kinderen. De bewogenheid met het zielenheil van kinderen kinkt duidelijk door. De Engelse titel luidt: 'Parent's Concerns for their Unsaved Children.'

Ontmoetingen met puriteinen, Gray, Echt geluk, paperback, 100 blz., € 8,95, ISBN 978 90 8718 2069. Joseph Alleine, Vaste hoop, 71 blz., € 8,95, ISBN 978 90 8718 2076. Hugo Binning, Ware liefde. 111 blz., € 8,95, ISBN 978 90 8718 2823. Uitgave De Banier,

Apeldoorn. Voorin deze boekjes

staat een levensschets van de auteur. De serie 'Ontmoetingen met puriteinen' is bedoeld voor jongeren, maar kan uiteraard ook goed door ouderen gelezen worden. Er staan veel goede dingen in.

Evert Barten, Helder en klaar deel 3, gebonden, 225 blz., € 20,90, Uitgeverij Den Hertog, Houten, ISBN 978 90 331 3002 1.

De Redelijke Godsdienst is het hoofdwerk van Wilhelmus à Brakel. In de preek die Hellenbroek hield na het overlijden van Brakel staat: 'Ieder huisgezin behoort het te bezitten.' In deel 3 van de bewerking door Barten worden de delen 2 en 3 van de originele Redelijke Godsdienst van Brakel weergegeven. Dit betekent dat ook aan de verklaring van het boek Openbaring aandacht wordt gegeven. We willen de jeugd aansporen het boek van Barten te lezen en hopen dat ook dit boek een opstap mag zijn tot het lezen van Brakel zelf.

Verschijsning volgende nr.

Het volgende nummer zal verschijnen D.V. 9 april 2020. Kopij graag binnen donderdag 26 maart 2020.

Coronavirus

Het is heel ingrijpend wat er gebeurt in Nederland. Er mogen nu we dit schrijven in kerkdiensten slechts honderd mensen aanwezig zijn. Scholen zijn gesloten. Horeca en ook andere zaken zijn gesloten. De Heere onderstreept hiermee dat het leven niet maakbaar is. We onderstrepen wat we de vorige keer schreven: Wij zijn kwetsbaar en kunnen onszelf nergens tegen beschermen. De Heere brenge ons en ons land, volk en overheid op de knieën en werke een terugkeer tot Zijn Woord en Wet.

Ontmoetingsdag

D.V. zaterdag 18 april 2020 in de Christelijke Gereformeerde Kerk van Werkendam. Onderwerp: Hoe lees ik de Bijbel. Sprekers: Prof. dr. A. Baars, ds. J. de Bruin, ds. P. Roos en ds. K. Hoefnagel.

CBB

'Bewaar het Pand' is voor mensen met een leesbeperking beschikbaar bij de CBB (Chr. Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden). Tel. 0341- 565499, e-mail info@cbb.nl

AvH

Colofon

Dit blad wordt om de veertien dagen uitgegeven door de stichting **Bewaar het Pand.**

ISSN nummer: 0166 - 4646

REDACTIELEDEN

Ds. A. van Heteren,
Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

REDACTIE ADRES

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, T 0527-688978
E a.vanheteren@klikSAFE.nl

ABONNEMENTEN

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk. T 0184-669116
E pand@solcon.nl NL37 INGB 0000 7043 50 t.n.v.
Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.
Abonnementsprijs € 28,00,- per jaar.
Abonnementsprijs Verenigde Staten en Canada \$ 32,-per jaar.
Advertentietarieven op aanvraag.
Contactadres Canada:
D. Kleinjan Tel. 905-627-8556
mail: bewaarhetpand@hotmail.com

Abonnementen lopen van 1 januari t/m 31 december.
Een abonnement kan op elk moment ingaan en moet uiterlijk 1 december schriftelijk of per e-mail worden opgezegd.

VAN STAVEREN

begravenisverzorging

Met aandacht, zorg en respect

Dag en nacht bereikbaar

(0172) 23 33 38

Wij verzorgen alleen begravenissen

Vraag vrijblijvend het boekje
"Mijn Laatste Wens".

www.vanstaverenbegravenissen.nl
info@vanstaverenbegravenissen.nl

Haal de oudvaders eens uit de kast en ontdek hun heldere en duidelijke uitleg van de leer der reformatie.

Meld u nu aan.

Studeer / lees thuis in eigen tempo.

Wil a Brakel De redelijke godsdienst. Joh. Calvijn Institutie
Ambrosius- Het zien op Jezus Th. v d Groe- De toetssteen
Th. Boston- Viervoudige staat J. Owen- Bij U is vergeving

Voor meer cursussen zie onze site of vraag een gratis brochure aan.

www.cursussenoudvaders.nl

Reijerskoop 251- 2771BK - Boskoop tel. 0118-583025 /0172-532796

Steun het evangelisatiewerk in Gent
en bestel uw boeken bij ons.

Uw bestelling ontvangt u binnen
twee dagen thuis.

Email: webwinkel@evangelischcentrum.be
Telefoon (0032)92230560

De Verrassing
Bungalowpark

**Welkom
terug op
ons park!**

**Al 60 jaar
verrassend op Texel!**

www.deverrassing.nl | 0222 31 89 06

**Mooi vakantie-appartement
in Hoog Sauerland.**
www.huizesolagrati.net

Begravenisonderneming de Jongh

*Voor een waardige en stijlvolle verzorging
van alleen begravenissen*

Hardinxveld-Giessendam
0184 - 61 11 54

Dordrecht e.o.
078 - 641 27 40

Waardenburg
0418 - 65 20 39

H. de Jongh

D.D.E. Melleste

M.K. Ligthart

A.J. van Lieburg

Dag en nacht
persoonlijk
bereikbaar.

www.begravenisondernemingdejongh.nl

**UW ADVERTENTIE
IN KLEUR?***

* Alleen mogelijk op de achterzijde.

Neem contact
op met de
administratie!